

Obor: Školení hlavních vedoucích táborů

Téma 05 : Analyzování potřeb sociální skupiny

Zpracovatel: TOM Roháči 2713 Kladno – Gabriela Podroužková

1. Úvod

Hlavní vedoucí tábora má na starost hned několik sociálních skupin. S těmito skupinami spolupracuje po celou dobu trvání letního tábora.

V první části práce se pokusíme vymezit dané sociální skupiny a v druhé praktické části se pokusíme nastínit způsob analýzy potřeb v dané sociální skupině.

Tato analýza může hlavnímu vedoucímu pomoci s celkovým směřováním programu tábora, také lze pomocí této analýzy identifikovat náladu ve skupině a celkově zmapovat aktuální situaci.

Na základě zjištěných poznatků může vedoucí situaci ve skupině adekvátně řešit.

Je velice důležité určitě formy těchto analýz používat, někdy se stane, že analyzování potřeb vyplyne ze situace přirozeným způsobem, jindy takto vedoucí musí náhle řešit vzniklou situaci.

2. Analyzování potřeb sociální skupiny

2.1 Stručná anotace

Pokud si hlavní vedoucí tábora potřebuje zjistit situaci ve své sociální skupině, může použít analýzu potřeb. Daná analýza se provádí formou dotazování nebo-li dotazníků, které se rozdají respondentům, kteří je zodpoví a po té odevzdají zpět vedoucímu.

Výhodou letního tábora je, že daná analýza může být uskutečněna herní formou a účastníci tábora si ani nemusejí připouštět, že právě procházejí analýzou potřeb.

Analýza (z řec. *ana-lyó*, rozvazovat, rozebírat) znamená rozbor, metodu zkoumání složitějších skutečností rozkladem na jednodušší. Používá se v mnoha vědách, ve filosofii i v běžném životě, pokud chceme dospět k jistým výsledkům na základě detailního poznání podrobností.

Analytickou metodu poprvé podrobně popsal René Descartes a to ve třech krocích:

1. Přijímat jen to, co se mi ukazuje tak jasně a zřetelně, že o tom nemohu pochybovat.
2. Každou nesnáz rozdělit na jednodušší části.
3. Pak postupovat od jednoduchého ke složitějšímu.

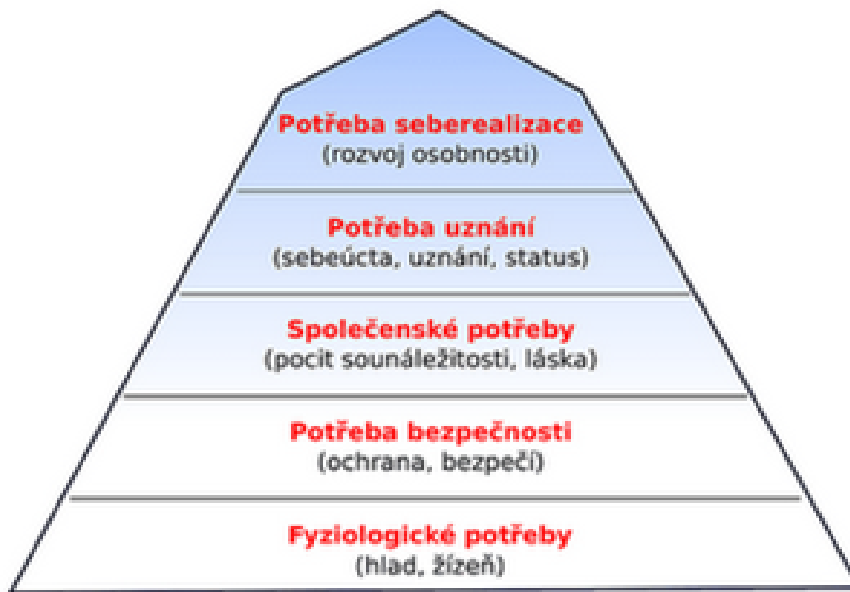
Analytická metoda vznikla počátkem 20. století jako program přísně vědeckého zkoumání jistých (analytických) výpovědí.

Potřeba je dle psychologie subjektivně pociťovaný nedostatek něčeho nezbytného. Při dlouhodobém nenaplnění potřeby nastupuje deprivace.

Základní stupnici lidských potřeb (hierarchii, pyramidu) zformuloval **Abraham Herbert Maslow v USA v roce 1943** a většina autorů jí věnuje poměrně velký prostor.

Lidské potřeby seřadil hierarchicky podle důležitosti od těch nejnaléhavějších až po nejméně naléhavé.

Snažil se objasnit, proč jsou lidé taženi určitými potřebami v určitou dobu. Proč například jeden člověk vynakládá většinu svého času a energie na zajištění své osobní bezpečnosti a jiný zase usiluje o společenské uznání. Jeho vysvětlení je, že lidské potřeby jsou řazeny podle určité hierarchie od těch nejnaléhavějších po ty nejméně naléhavé. Tato teorie zdůrazňuje dva základní předpoklady: uspokojená potřeba není motivátorem a jakmile je jedna potřeba uspokojena, objevuje se jiná a také vyžaduje uspokojení.

Fyziologické potřeby a potřeba bezpečí jsou společné všem živým bytostem. Ostatní potřeby jsou specificky lidské.

Podrobnější popis pěti úrovní potřeb:

1. Fyziologické potřeby: primární potřeby lidského těla (jídlo, pití, pohyb, oblečení, bydlení, teplo, světlo, prostor ...). Nejsou-li tyto potřeby uspokojeny, pak dominují a žádné další potřeby člověka nemotivují. Jakmile jsou fyzické potřeby uspokojeny, nastupuje další (vyšší) úroveň.

2. Potřeba bezpečí a existenční jistoty: stabilita a jistota zaměstnání, zaměstnanecké výhody, osvobození od strachu, potřeba pořádku, zákona, ochrana před nemocemi, nezaměstnaností.

3. Společenské potřeby: tyto potřeby se vztahují k společenské povaze lidí a jejich potřebě sdružování a touze po přátelství (dobré pracovní vztahy, sdružování, přátelství, láska, informace, kontakt, společenské uplatnění, stabilita pracovní skupiny, příležitost k sociální interakci ...). Neuspokojení této úrovně potřeb může ovlivnit duševní zdraví jedince.

4. Potřeba uznání: dosáhnout úspěchu, respektu (vážnosti, úcty, ohledu), potřeba sebedůvěry, samostatnosti, pozornosti, pochvaly, veřejné uznání dobrého výkonu, pověřování odpovědností. Uspokojení těchto potřeb vede k pocitu sebedůvěry a prestiže.

5. Potřeba seberealizace: Maslow definuje tyto potřeby jako „touhu člověka být víc a víc než je, být vším, čím je člověk schopen se stát“. Znamená to, že člověk chce plně realizovat svůj talent a schopnosti. Jinými slovy, ať je člověk univerzitním profesorem, podnikovým manažerem, rodičem nebo sportovcem, chce být v této roli zdatný a úspěšný (potřeba vědění, porozumění, růstu, estetické potřeby, příležitost k povýšení, motivace k vyšším cílům).

Sociální skupina je útvar, který tvoří větší počet osob, které dlouhodobě usilují o společný cíl. Tato skupina také má podobný hodnotový systém, členové zaujímají určité role v rámci skupiny a snaží se ze svých pozic spolu navzájem spolupracovat.

2.2 Cíle související s analýzou potřeb sociální skupiny

V rámci analýzy je potřeba si dané cíle stanovit pevně. Je nutné zjistit, jaké potřeby má sociální skupina letního tábora.

Tato skupina je formální sociální skupinou, ve které vznikají různé neformální skupiny, ovlivňující zásadním způsobem dosahování cílů skupiny formální. Poznání a objektivní vhléd do vztahů uvnitř jednotlivých družin a celého tábora může významným způsobem pomoci vedoucím při jejich práci v takovéto skupině.

Analýza je jedním z účinných nástrojů pro odhalení sociálních vazeb.

Vedoucí tábora by měl mít cíl, aby lidé v sociální skupině se naučili spolupracovat, pomáhat a vytvořili si celkově pozitivní vztahy, naučili se také samostatnosti a odpovědnosti.

2.3 Popis realizace příkladu

Analýza skupiny

- složení skupiny (věk, pohlaví, národnost,...)
- zájmy dětí (různé kroužky v rámci školy, fotbalisté,)
- úroveň spolupráce, vztahů (na co jsou zvyklí – kdokoliv spolupracuje s kýmkoliv, jen kamarádi, umí-neumí si dělit práci, individualisté, silná skupina – vůdčí, víc skupin, outsider)
- úroveň komunikace, vyjadřování, slovní zásoby (odvaha pojmenovávat, schopnost volit správná slova, každý mluví, úroveň dodržování pravidel komunikace ve skupině, normy a pomůcky pro dodržování pravidel)
- chování dětí, kázeňské potíže (co je normou skupiny – úcta k dospělému, vzájemný respekt, humor, koheze, aktivní člen skupiny a jeho pozice, učíme se)
- úroveň kompetencí jednotlivých dětí
- děti s IVP, děti se specifickými potřebami (talent i handicap)
- úroveň sebepojetí dětí ve skupině (sebeúcta, sebevědomí)
- klima sociální skupiny
- fungování pravidel ve skupině
- materiální a prostorové podmínky v táboře

Analýzu můžeme provést jako dotazník, který děti obdrží v rámci psychohry. Svoláme celý tábor, který je rozdělen na družiny. Požádáme každou družinu, aby si našla v táboře své místo, kde vyčká na další instrukce.

Hlavní vedoucí rozdává vedoucím jednotlivých družin dotazníky.

Vedoucí najdou svoji družinu, po té požádají členy, aby se na daném místě rozmístili tak, aby měli soukromí. Vysvětlí jim, že je čeká vyplňování dotazníku. Pokud se vše bude odehrávat v rámci hry, tak dotazník může být nazván tajným dokumentem, o jehož obsahu nesmějí mezi sebou hovořit.

Na vyplňování dotazníku je potřeba dát členům družin dostatek času. Pokud člen dotazník vyplnil, může ho odevzdat vedoucímu a má osobní volno, dokud dotazník nevyplní všichni členové tábora.

Vedoucí oddílu si po té může dle dotazníků udělat závěr o stávající sociální skupině.

Samozřejmě, že vedoucí oddílu si může udělat analýzu tábora z hlediska silných a slabých stránek, taktéž může udělat tímto způsobem sebeanalýzu.

Jak vedoucí zjistí, že nakonec se sociální skupinou plní stanovené cíle?

- podle měřitelnosti cílů – SMART
- pozorování při činnostech
- sociogram – vyčleňování
- grafy – míra spolupráce a dělení si práce ve skupinách

Dotazník - analýza ve skupině – více zaměřena na vztahy (zkrácená ukázka):

Jméno:

Datum:

Pište pouze o členech tábora nebo družiny. Napište vždy tři volby, pokud uvedete méně, napište, proč tomu tak je.

1. S kým by jste chtěli bydlet na táboře ve stanu ? (Uveďte tři kamarády)
 - 1.
 - 2.
 - 3.
2. S kým by jste naopak nechtěli bydlet na táboře ve stanu? (Uveďte tři kamarády)
 - 1.
 - 2.
 - 3.
3. Za kterými kamarády chodíte pro radu, když potřebujete cokoliv vysvětlit? (Uveďte tři kamarády)
 - 1.
 - 2.
 - 3.
4. Za kterými kamarády nepůjdete pro radu, když potřebujete cokoliv vysvětlit? (Uveďte tři kamarády)
 - 1.
 - 2.
 - 3.

2.4 Evaluace a reflexe (závěrečné zhodnocení)

Na základě výsledků těchto dotazníků má vedoucí možnost zjistit, který ze členů je v táboře oblíben a který naopak. Ale také zjistí, jaké jsou v dané skupině vztahové vazby, které si může pro svoji lepší představu graficky znázornit.

Vedoucí získá náležitý vhled do vztahů ve skupině, což mu umožní lépe organizovat činnost tábora, tak aby ve spolupráci s ostatními vedoucími, vytvářel ve skupině pozitivní vztahy.

Dotazník může mít samozřejmě více tematických otázek, záležití, co vše vedoucí o dané skupině potřebuje vědět. Analyzovat samozřejmě může i ostatní vedoucí a jejich vzájemné vztahy, také mu to pomůže ve spolupráci s danými vedoucími a celkově se bude lépe orientovat v nastavení všech skupin tábora.

4. Literatura

KOHOUTEK, R., *Základy sociální psychologie*. 1. vyd. Brno: CERM, 1998. 184 s.
ISBN 80-7204-064-2.

NAKONEČNÝ, M., *Sociální psychologie*. 1.vydání, Praha: Academia, 1999.
ISBN 978-80-7367-263-8